

ДІЯЛЬНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯНИНА ТА ЛЮДИНИ

REGIONAL ACTIVITIES OF THE INTERIOR OF PROVIDING PERSONAL RIGHTS AND FREEDOMS AND RIGHTS OF CITIZENS

Прокопенко О.Ю.,

кандидат юридичних наук, начальник кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету підготовки фахівців міліції громадської безпеки та кримінальної міліції у справах дітей Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті, ґрунтуючись на наукових дослідженнях вчених та нормативно-правових актах, проаналізована діяльність регіональних органів внутрішніх справ щодо забезпечення особистих прав і свобод громадянина та людини. За результатами дослідження зроблено висновки

Ключові слова: органи внутрішніх справ, права і свободи, нормативно-правовий акт.

В статье, основываясь на научных исследованиях ученых и нормативно-правовых актах, проанализирована деятельность региональных органов внутренних дел по обеспечению личных прав и свобод гражданина и человека. По результатам исследования сделаны выводы

Ключевые слова: органы внутренних дел, права и свободы, нормативно-правовой акт.

The article, based on research scientists and regulations, reviewed the activities of regional enforcement bodies to ensure individual rights and freedoms and rights. The study conclusions

Key words: enforcement bodies, rights and freedoms, legal act.

Актуальність теми. Не викликає сумніву, що право людини на життя є одним із найголовніших і визначальних прав, що підлягає забезпеченню регіональними органами внутрішніх справ. Як справедливо наголошують у науково-правових колах, право на життя – універсальне, загальновизнане природне право людини та громадянина, яке закріплено в міжнародно-правових актах та в конституціях багатьох країн світу.

Окремі аспекти проблематики забезпечення використання громадянами України особистих прав і свобод висвітлювались у роботах таких вчених, як: А.М. Колодія, В.В. Копейчикова, С.Л. Лисенка, К.В. Коваленка, С.М. Гусарова, О.В. Негодченко, В.І. Олефіра, В.Ф. Опришко, М.Ф. Орзіх, П.М. Рабиновича, О.П. Рябченко, А.О. Селіванов, Ю.Ф. Кравченко, І.О. Лугового та інших. Проте несправедливо мало уваги, на нашу думку, приділено дослідженню діяльності регіональних органів внутрішніх справ щодо забезпечення особистих прав і свобод громадянина та людини.

Мета статті – дослідити діяльність регіональних органів внутрішніх справ щодо забезпечення особистих прав і свобод громадянина та людини

Виклад основного матеріалу. У ст. 3 Конституції України встановлено, що життя й здоров'я людини визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. При цьому в ст. 27 Основного закону встановлено, що кожен має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини [1]. Вищенаведений конституційний обов'язок держава реалізує, в тому числі, через регіональні органи

внутрішніх справ. Так, з аналізу ст. ст. 10, 11, 14, 15 Закону України «Про міліцію» слідує, що регіональні органи внутрішніх справ з метою забезпечення прав і свобод людини, пов'язаних з їхнім життям і здоров'ям, наділені наступними повноваженнями: надавати в межах наявних можливостей особам, які потерпіли від правопорушень і нещасних випадків або перебувають у безпорадному чи небезпечному для життя та здоров'я стані, в тому числі неповнолітнім, які залишилися без опікування, медичну допомогу й іншу допомогу, а також у разі необхідності вживати передбачених Законом України «Про екстрену медичну допомогу» заходів для забезпечення надання зазначеним особам екстреної медичної допомоги; тимчасового обмеження або заборони доступу громадян на окремі ділянки місцевості чи об'єкти з метою забезпечення охорони життя та здоров'я людей; видавати в разі наявності небезпеки для життя та здоров'я особам, взятим під захист, відповідно до чинного законодавства зброю, спеціальні засоби індивідуального захисту та сповіщення про небезпеку; застосовувати вогнепальну зброю для захисту громадян від нападу, що загрожує їх життю та здоров'ю, а також для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян [2].

Слід зазначити, що в наш час, на жаль, мають місце випадки здійснення злочинних посягань на життя та здоров'я громадян стійкими злочинними угрупованнями. Задля здійснення протидії вищенаведеної злочинної діяльності свою діяльність здійснювали спеціальні підрозділи по боротьбі з органі-

зованою злочинністю органів внутрішніх справ та їх територіальні підрозділи. Відповідно до Положення «Про порядок комплектування, матеріально-технічного, військового, фінансового та соціально-побутового забезпечення спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України», що затверджено постановою Верховної Ради України від 16 грудня 1993 року, спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ є Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, управління, відділи і відділення по боротьбі з організованою злочинністю в Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі, інших містах, а також відповідні відділи та відділення на транспорті. Відділи та відділення по боротьбі з організованою злочинністю в містах (крім Києва та Севастополя), відповідні підрозділи на транспорті створюються в міру потреби й підпорядковуються управлінням по боротьбі з організованою злочинністю Республіки Крим, областей і Головному управлінню по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України [3].

Верховною Радою України було прийнято закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ» від 12 лютого 2015 року, внаслідок чого спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ було ліквідовано [4]. Зазначені законодавчі новели цілком відповідають проекту Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України від 10 листопада 2014 року (далі – Стратегія розвитку ОВС), яку було запропоновано Міністерством внутрішніх справ України враховуючи, що в сучасній Україні правоохоронні органи повинні бути, насамперед, сервісними службами, що допомагають суспільству влаштувати безпечний і законний добробут у власній країні. Спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю ліквідовуються, а їх функції передаються підрозділам блоку кримінальної поліції [5]. Як зазначено в пояснювальній записці до вищенаведеного Закону України, ще коли він мав статус законопроекту, що ліквідація спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України обумовлюється наступними чинниками [6]:

1. Недосконалість структури Міністерства внутрішніх справ України. Із цього приводу зауважимо, що хоча згідно із зазначеними вище актами передбачена ліквідація спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України, натомість які саме підрозділи кримінальної поліції будуть виконувати функції ліквідованого органу не зрозуміло. На практиці маємо ситуацію, коли орган вже фактично ліквідовано, а його функції ніхто не виконує, що навряд чи сприяє «досконалості структури Міністерства внутрішніх справ України». А тому, на нашу думку, така реалізація законодавчих положень не сприяє меті його прийняття, у всякому разі в наведеній частині.

2. Дублювання повноважень окремих органів та підрозділів. На нашу думку, зазначений чинник не є вирішальним у питанні ліквідація спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України, так як такі підрозділи мали справу з найнебезпечнішим проявом злочинності – злочинністю організованою. Досвід роботи зазначених підрозділів не можна недооцінити.

3. Окремо наголошується на тому, що спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України було створено у дев'яностих роках ХХ століття. Утворення цих підрозділів було викликано надзвичайною криміногенною ситуацією в новоутвореній незалежній державі, значними корупційними чинниками в органах державної влади, фактичною неспроможністю загальнофункціональних підрозділів органів внутрішніх справ протидіяти організованій злочинності. Із цього приводу слід зауважити, що навряд чи можна судити про зниження криміногенної ситуації, а також рівня корумпованості влади. Зважаючи на події, що відбуваються на сході нашої країни, наявність великої кількості новостворених злочинних угруповань, а також великої кількості зброї та боєприпасів, що перебувають «на руках» у населення, ліквідація спеціальних підрозділів, основним завданням яких було завдання із протидії таким негативним явищам, на нашу думку, є вкрай поспішним. Особливої актуальності такий висновок набуває в світлі того, що фактично функції спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України, враховуючи їх досвід, ефективним чином виконувати нікому.

Отже, на нашу думку, реформування органів внутрішніх справ у зазначеній вище частині, відбувається вкрай не ефективно. Ліквідація, руйнування будь-якого інституту не повинно бути самоціллю. Перед тим як ліквідувати будь-який орган державної влади, необхідно передбачити чіткий механізм передачі його повноважень або вже функціонуючому органу або ж створити новий. Необхідно як можна скоріше виправляти ситуацію, що склалася, так як фактично без нагляду залишається найбільш небезпечний вид злочинності – злочинність організована.

Наступною категорією прав і свобод людини та громадянина, що забезпечують регіональні органи внутрішніх справ у своїй повсякденній діяльності виступають права та свободи, пов'язані із гідністю особи. Як зауважують у юридичній літературі, гідність – це сукупність рис, що характеризують позитивні якості, честь, достоїнство, повагу, усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку, самоповагу. При цьому звертається увага на те, що поняття «гідність» у законодавстві України не закріплено. Тому чинне законодавство передбачає можливість захисту права на гідність як немайнового права фізичної особи [7, с. 77]. Зокрема, відповідно до ст. 5 Закону України «Про міліцію» міліція поважає гідність особи та виявляє до неї гуманне ставлення, захищає права людини незалежно від її

соціального походження, майнового та іншого стану, расової та національної належності, громадянства, віку, мови та освіти, ставлення до релігії, статі, політичних та інших переконань. При звертанні до громадянина працівник міліції зобов'язаний назвати своє прізвище, звання та пред'явити на його вимогу службове посвідчення. У взаємовідносинах з громадянами працівник міліції повинен виявляти високу культуру й такт [2]. Окрім цього слід відмітити позитивні положення Стратегії розвитку ОВС, в яких окремо ставиться наголос на тому, що поліція має впроваджувати процедури та нормативні акти, які унеможливають здійснення свавільних арештів і затримань, забезпечують захист затриманих осіб від катування та жорстокого поводження [5].

Вищенаведені положення дуже тісно пов'язані з наступною категорією прав і свобод людини та громадянина, які покликані забезпечувати під час своєї діяльності регіональні органи внутрішніх справ. У даному випадку мова йде про свободу й особисту недоторканість особи. Так, відповідно до ст. 29 Конституції України кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Зазначене конституційне положення проявляється в тому, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду й тільки на підставах і в порядку, встановлених законом. Однак, у разі нагальної необхідності запобігти злочині чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою [1]. Окрім цього ст. 5 закону України «Про міліцію» зобов'язує регіональні органи внутрішніх справ України: забезпечити затриманим та заарештованим (взятим під варту) особам з моменту затримання або арешту (взяття під варту) право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника; негайно, але не пізніше як через дві години після затримання або арешту (взяття під варту) осіб повідомляти про їх місцеперебування родичам і в разі заявлення усної або письмової вимоги – захиснику, а також адміністрації за місцем роботи чи навчання; забезпечувати харчування затриманих осіб три рази на добу за єдиними нормами, встановленими Кабінетом Міністрів України; у разі необхідності вживати заходів щодо негайного надання медичної та іншої допомоги затриманим та заарештованим (взятим під варту) особам [2].

Таким чином, діяльність регіональних органів внутрішніх справ України, що пов'язана із забезпеченням свободи й особистої недоторканості людини та громадянина, побудована на повазі таких прав і свобод особистості. При цьому повинно бути враховано, що свобода й особиста недоторканість людини й громадянина може бути обмежена в суворій відповідності до закону. Більш того в разі вищенаве-

дених обмежень, чинне національне законодавство зобов'язує регіональні органи внутрішніх справ належним чином поводитись із затриманими (заарештованими) особами.

Особливої уваги заслуговують права та свободи людини й громадянина, пов'язані із недоторканістю житла. Як із цього приводу зауважують у науково-правових колах, приватне життя складають і ті сторони особистого життя, в які людина не бажає втручання інших. Це як би своєрідний суверенітет особи. Тому значне місце в системі особистих прав посідає право людини на недоторканність житла. Разом із тим у невідкладних випадках, пов'язаних із урятуванням життя людей та майна, чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий встановлений законом порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду й обшуку. Слід врахувати, що житлом за законодавством визнається і місце тимчасового проживання (готель, дім-інтернат, гуртожиток, пансіонат тощо) [8, с. 143-144]. Так, ст. 11 Закону України «Про міліцію» наділяє міліцію правом входити безперешкодно в будь-який час доби: на територію та в приміщення підприємств, установ й організацій, в тому числі митниці, та оглядати їх з метою припинення злочинів, переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, при стихійному лихові й інших надзвичайних обставинах; на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення громадян у разі переслідування злочинця або припинення злочину, що загрожує життю мешканців, а також при стихійному лихові й інших надзвичайних обставинах; до житла чи до іншого володіння особи, яка перебуває під домашнім арештом або адміністративним наглядом, з метою перевірки виконання встановлених судом обмежень [2].

Окрему увагу в контексті вищенаведеного слід звернути на те, що відповідно до ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України до компетенції слідчих органів внутрішніх справ України віднесено розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням недоторканості житла [9]. При цьому, згідно із ст. 162 Кримінального кодексу України, порушенням житла визнається незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність житла громадян [10].

Окрім вищенаведених, серед особистісних прав і свобод людини та громадянина, що забезпечуються регіональними органами внутрішніх справ, слід виокремити ті, що пов'язані з свободою пересування та вільного вибору місця проживання. У ст. 33 Основного Закону України закріплено правило, відповідно до якого кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом [1]. При цьому нормативно-правовим актом, що здійснює правове регулювання питань, пов'язаних

із свободою пересування та вільного вибору місця проживання виступає Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11 грудня 2013 року. Згідно із положеннями вищенаведеного нормативно-правового акта, свобода пересування – це право громадянина України, а також іноземця та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, вільно та безперешкодно за своїм бажанням переміщатися по території України в будь-якому напрямку, в будь-який спосіб, у будь-який час, за винятком обмежень, які встановлюються законом. У свою чергу, вільний вибір місця проживання чи перебування являє собою право громадянина України, а також іноземця та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, на вибір адміністративно-територіальної одиниці, де вони хочуть проживати чи перебувати [11].

Важливо зазначити, що з метою забезпечення прав і свобод громадян, пов'язаних із свободою пересування при Міністерстві внутрішніх справ України функціонували спеціальні органи внутрішніх справ – транспортна міліція. Зокрема, відповідно до Положення «Про Департамент транспортної міліції», що затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 22 червня 2012 року № 562 Департамент транспортної міліції Міністерства внутрішніх справ України є структурним підрозділом апарату Міністерства внутрішніх справ України який забезпечує організацію й узгодження дій органів внутрішніх справ на транспорті в боротьбі зі злочинністю, злочинними посяганнями на вантажі, припиненні правопорушень і запобіганні їм, охороні громадського порядку, захисті особистої власності та безпеки громадян на об'єктах водного, залізничного та повітряного транспорту України [12]. Не викликає сумніву, що транспортні підрозділи регіональних органів внутрішніх справ України виконували важливе завдання із забезпеченням вільного й головного безпечного пересування громадян у межах нашої держави. Разом із тим, відповідно із згаданої нами вище Стратегією розвитку ОВС підрозділи транспортної міліції реорганізуються з передачею їх функцій органам Національної поліції. На нашу думку, місце має така ж сама ситуація (описана нами вище) як і з підрозділами боротьби з організованою злочинністю.

Наступною категорією особистісних прав і свобод людини та громадянина, забезпечення яких здійснюють регіональні органи внутрішніх справ України виступають ті, що пов'язані з свободою думки та слова, а також вільного вираження своїх поглядів і переконань. Згідно із ст. 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Разом із тим, відповідно до конституційних положень, здійснення зазначених прав може бути обмежене, в тому числі регіональними органами внутрішніх справ, в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя [1].

Висновки. Таким чином, регіональні органи внутрішніх справ, без сумніву, виступають одним із провідних органів, які під час здійснення своєї діяльності забезпечують особистісні права та свободи людини й громадянина. При цьому діяльність регіональних органів внутрішніх справ найбільшим найбільше відношення має до забезпечення таких особистісних прав і свобод людини та громадянина як: право на життя; пов'язані із гідністю особи; пов'язані із свободою та особистою недоторканістю; недоторканість житла; свобода пересування та вільний вибір місця проживання; свобода думки та слова, вільне вираження своїх поглядів. Регіональні органи внутрішніх справ України здійснюють забезпечення вищенаведених прав і свобод людини та громадянина в своїй повсякденній діяльності шляхом здійснення розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на такі права й свободи, а також їх цілодобової охорони та захисту. Разом із тим, серед проблемних питань, що потребують негайного вирішення на рівні вищих органів влади слід відмітити ті, що пов'язані із ліквідацією спеціальних органів внутрішніх справ (в тому числі регіонального рівня) й не створення нових, завданням яких було забезпечення окремо взятих особистісних прав і свобод людини й громадянина (право на життя, свободу пересування тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про міліцію: Закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
3. Про затвердження Положення про порядок комплектування, матеріально-технічного, військового, фінансового та соціально-побутового забезпечення спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України : постанова Верховної Ради України : від 16 груд. 1993 р. № 3720-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 4. – Ст. 20.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ : закон України : від 12 лют. 2015 р. № 193-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 21. – Ст. 134.
5. Проект Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України / МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1221365>
6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ» від 22 груд. 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=53042&pf35401=320525>
7. Сучасна правова енциклопедія / О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, В.С. Ковальський та ін.; за заг. ред. О.В. Зайчука; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 408 с.

8. Конституційне право України: [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / За ред. академіка АПРН України, доктора юридичних наук, професора Ю.М. Тодики, доктора юридичних і політичних наук, професора В.С. Журавського. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 544 с.

9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651–VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

10. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

11. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 груд. 2003 р. № 1382-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 232.

12. Про затвердження Положення про Департамент транспортної міліції Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22 черв. 2012 р. – № 562.

УДК 342.7

ДО ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «НАГЛЯДУ» ТА «КОНТРОЛЮ»

THE PROBLEM OF THE RELATIONSHIP BETWEEN «SUPERVISION» AND «CONTROL»

Ракул О.В.,

*кандидат юридичних наук, здобувач
Національної академії внутрішніх справ*

У статті проаналізовано наукові підходи вчених до трактування таких понять, як «нагляд» та «контроль». З метою з'ясування співвідношення понять «нагляду» та «контролю» охарактеризовано наукові підходи щодо співвідношення зазначених дефініцій. Наголошено на тому, що хоча «контроль» та «нагляд» і мають багато спільного, проте зазначені терміни не є синонімами. З урахуванням конструктивного аналізу наукових поглядів сформульовано авторське бачення відмінностей між зазначеними поняттями.

Ключові слова: нагляд, контроль, співвідношення, контрольно-наглядова діяльність, відмінність.

В статье проанализированы научные подходы ученых к трактовке таких понятий, как «надзор» и «контроль». С целью выяснения соотношения понятий «надзора» и «контроля» охарактеризованы научные подходы относительно соотношения указанных дефиниций. Отмечено, что хотя «контроль» и «надзор» и имеют много общего, однако указанные понятия не являются синонимами. С учетом конструктивного анализа научных взглядов сформулировано авторское видение различий между указанными понятиями.

Ключевые слова: надзор, контроль, соотношение, контрольно-надзорная деятельность, различие.

The article analyzes the scientific approaches to the interpretation of scientific concepts such as «supervision» and «control». In order to clarify the relationship between the concepts «supervision» and «control» describes scientific approaches to value these definitions. Emphasized that although the «Control» and «supervision» and have much in common, but these terms are not synonymous. Given the structural analysis of scientific views formulated Copyright vision differences between these concepts.

Key words: supervision, control, ratio control and supervisory activity difference.

Актуальність теми. Важливим засобом дотримання дисципліни й законності в будь-якій сфері суспільних відносин виступає закріплений у чинному національному законодавстві механізм реалізації уповноваженими суб'єктами функцій з контролю та нагляду. Як справедливо зауважує С.Д. Кравченко, у законодавстві відсутні критерії, за якими можна відмежувати поняття «нагляд» та «контроль». Недостатня теоретична розробка цих понять, їх співвідношення та системи не сприяє правильному тлумаченню і визначенню, підвищенню ефективності нагляду та контролю. Правильне визначення цих понять необхідне, щоб виключити як необґрунтоване розширення, так і невинуватене звуження їх змісту [1, с. 145].

Розгляд проблематики співвідношення понять «контролю» та «нагляду» була предметом досліджень таких науковців, як: В.О. Джуган, В.В. Доле-

жан, Ю.Б. Жаркова, Е.М. Жевлаков, Р.А. Жоган, Л.М. Здоровко, В.А. Зуєв, П.М. Каркач, Т.С. Кичилук, І.М. Козьяков, М.В. Косюта, Т.В. Корнякова, В.В. Костицький, А.І. Котелевець, С.Д. Кравченко, М.В. Краснова, І.Є. Марочкін, Т.Р. Мирзаєв, О.Р. Михайленко, М.І. Мичко, В.Л. Мунтян, В.П. Пивненко та інших. Не зважаючи на значну кількість досліджень особливостей реалізації нагляду і контролю, на сьогодні в науково-правових колах ще спостерігаються дискусії навколо їх сутності та співвідношення.

Мета статті – дослідити теоретичні підходи щодо тлумачення понять «нагляду» і «контролю», а також визначити, яким чином співвідносяться зазначені терміни.

Виклад основного матеріалу. Із семантичного сенсу, авторський колектив великого тлумачного